

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN DERS VE SINAV UYGULAMALARI YÖNERGESİ

(Senato Tarih Sayısı: 28.02.2024 / 2024/03-09)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Başlangıç Hükümleri

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönerge; Necmettin Erbakan Üniversitesi akademik birimlerinde öğrenim gören engelli öğrencilerin engel durumlarından dolayı ders ve sınav uygulamalarında karşılaştıkları sorunları ortadan kaldırmaktır. Bu kapsamda eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, engelli öğrencilere akranlarıyla eşit şartlarda ve adil bir şekilde sınav yapılmasına yönelik uygulamaları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönerge; 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7'nci, 44'üncü ve 45'inci maddeleri, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 15 inci maddesine ve 8/3/2022 tarih ve 31772 sayılı Resmî gazetede yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 3- (1) Bu Yönergede geçen;

- a) Akademik Birim: Necmettin Erbakan Üniversitesine bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar ve meslek yüksekokullarını,
- b) ÇÖZGER: 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çocuklar için Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında Çocuklar için Özel Gereksinim Raporunu,
- c) ESKR: 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Erişkinler için Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında Erişkinler için Engellilik Sağlık Kurulu Raporunu,
- ç) Sağlık kurulu raporu: Tüm yaş grupları için Sağlık Bakanlığının yetkilendirdiği hastanelerden alınmış durum bildirir sağlık kurulu raporu,
- d) Engelli öğrenci: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen ve bu durumu engelli sağlık kurulu raporu ile tespit edilmiş öğrenciyi,
- e) Öğrenci: Necmettin Erbakan Üniversitesinde kayıtlı öğrenciyi,
- f) Akademik Birim Temsilcisi: Her bir akademik birimde görevli Dekan/Müdür veya Dekan/Müdür tarafından görevlendirilecek Dekan/Müdür yardımcısını.
- g) İdari Birim: Necmettin Erbakan Üniversitesi bünyesindeki idari birimleri,
- ğ) Engelli sağlık kurulu raporu: Tüm yaş grupları için Sağlık Bakanlığınca engelli/ÇÖZGER sağlık kurulu raporu vermeye yetkilendirilen hastanelerden alınmış belgeyi,

- h) Ders: Necmettin Erbakan Üniversitesi akademik birimlerinde verilen her bir dersi,
- i) Ders sorumlusu: Engelli öğrencilerin alacakları/alınmış oldukları dersin sorumlusu öğretim elemanını,
- i) Sınav: Akademik birimlerin bağlı olduğu yönetmelikler kapsamında düzenledikleri sınavları,
- j) Üniversite: Necmettin Erbakan Üniversitesi,
- k) Rektör: Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörünü,
- l) Koordinatörlük: Necmettin Erbakan Üniversitesi Engelli Öğrenci Birim Koordinatörlüğünü,
- m) İşaretleyici: Cevap kâğıdında kendileri kodlama yapamayacak veya açık uçlu sorulara cevap yazamayacak öğrenciler için cevap kâğıdında kodlama yapmak veya yazılı cevap vermek üzere akademik birim tarafından görevlendirilen öğretim elemanını,
- n) Okuyucu: Soruları kendileri okuyamayan öğrencilerin sınav sorularını okumak üzere akademik birim tarafından görevlendirilen öğretim elemanını,
- o) Refakatçi: Üniversitenin herhangi bir akademik biriminde öğrenci olan, engelli öğrenciye sınav öncesinde, sırasında ve sonrasında gönüllü olarak destek sağlayan, akademik birim tarafından belirlenerek koordinatörlüğe bildirilen öğretim elemanı veya öğrenciyi,
- ö) Gözetmen: Sınav sırasında sınavların planlandığı gibi zamanında yapılmasını sağlamakla sorumlu olan o dersi yürüten öğretim elemanını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Ders, Sınav Süreçleri ile Geçici Engeli Olanlar

Başvuru

MADDE 4 – (1) Bu Yönerge hükümlerinden yararlanmak isteyen 18 yaşını doldurmamış engelli öğrencinin ÇÖZGER, 18 yaşını doldurmuş engelli öğrencinin ESKR ile Koordinatörlüğe başvuru yapması gerekir.

- (2) ÇÖZGER sadece 18 yaş altı bireyler için geçerlidir, 18 yaşını doldurmuş bireyler için daha önce almış oldukları ÇÖZGER’ler kullanılamaz. Ancak akademik dönemin başlangıcından en fazla 3 ay öncesine kadar 18 yaşını dolduran kişilerin, bu süre içerisinde ESKR alamamaları durumunda ÇÖZGER’i o akademik dönem için geçerli sayılır.
- (3) Üzerinde ‘sürekli’ ibaresi bulunması durumunda ESKR/ÇÖZGER’in yenilenmesi istenmez.
- (4) Engelli öğrenci, her akademik dönemin ilk ayında bu Yönerge hükümlerine göre yararlanmak istediği haklar için Koordinatörlüğe başvuru yapar. Başvuru, Koordinatörlük tarafından değerlendirilir ve öğrencinin hangi haklardan yararlanacağı kayıtlı olduğu akademik birime bildirilir.

Derslerin Süreçleri

MADDE 5 – (1) Engelli öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde aşağıdaki destekleyici hizmetler sağlanır;

- a) Binaların erişilebilirliği koordinatörlüğün koordinasyonu ile, ilgili akademik ve idari birimler tarafından sağlanır.

- b) Derslerde kullanılan eğitim öğretim materyalleri, engelli öğrencilerin gereksinimlerine göre imkanlar doğrultusunda ders sorumlusu tarafından uyarlanır.
- c) Engelli öğrencilerin derste yapılan sunumlara elektronik ortamda veya basılı materyal halinde ulaşabilmesi, ders sorumlusu tarafından sağlanır.
- ç) İşitme engelli öğrencilerin kayıtlı olduğu derslerde oturma düzeni, öğrencinin işitme cihazı kullanıp kullanmamasına bakılmaksızın, öğretim elemanını ve sınıf arkadaşlarını rahatlıkla işitebileceği veya görebileceği şekilde ders sorumlusu tarafından belirlenir.
- d) İşitme engelli öğrenciler ders esnasında not tutucu olarak akran desteğine gereksinim duyabilirler. Öğrencinin bu tür isteklerinin karşılanabilmesi için ders sorumlusu ve koordinatörlük gerekli önlemleri alır.
- e) İşitme engelli öğrenciler için sınav sırasında gerekebilecek işitsel materyallerin yazıya dökülmüş hali ya da alt yazılı bir şekilde görsel bir sınav biçimi düzenlenebilir.
- f) Dinleme ve konuşma becerisi gerektiren derslerde işitme engelli öğrencilerden dudak okuyabilen öğrenciler için dinleme parçasının ayrı bir salonda gözetmen tarafından öğrenciye okunması sağlanabilir.
- g) Dinleme ve konuşma becerisi gerektiren derslerde işitme engelli öğrenciler için dinleme parçaları, ayrı bir salonda ders sorumlusu eşliğinde kulaklık yardımıyla yapılabilir.
- ğ) Görme engelli öğrenciler için derslerde kullanılan eğitim öğretim materyalleri imkanlar dahilinde sesli olarak veya öğrencinin gereksinimine uygun puntolarda olacak şekilde ders sorumlusu tarafından hazırlanır.
- h) Ders sorumlusunun bilgisi dahilinde, görme engelli öğrencilerin dersleri ses kayıt cihazıyla kaydetmesine izin verilir.
- ı) Görme engelli öğrencilerin görsel materyallerden yeterince yararlanamayacakları göz önünde bulundurularak ders sorumlusu tarafından imkanlar dahilinde dersler, tanımlayıcı, betimleyici ve açıklayıcı sesli öğelerle desteklenir.
- i) İşaret dili çevirmenine ihtiyaç duyulan durumlarda koordinatörlük gerekli girişimlerde bulunur.

Sınav Süreçleri

MADDE 6– (1) Sınav öncesinde, sırasında ve sonrasında engelli öğrencilerin engel durumlarından dolayı karşılaştıkları sorunları ortadan kaldırmak, eğitimde fırsat eşitliğini saklamak, engelli öğrencilerin sınav uygulamaları nedeni ile başarılarının olumsuz yönde etkilenmesini engellemek için sınavlar aşağıda belirtilen şekilde düzenlenir;

- a) Sınavlarla ilgili duyurular, engelli öğrencilerin özel durumları göz önünde bulundurularak yapılır.
- b) Engelli öğrencilerin sınav salonlarına erişilebilirliği, ilgili akademik ve idari birimler tarafından sağlanır. Bu kapsamda sınavın yapılacağı binada engelli rampasının olması, giriş kapısına kadar hissedilebilir yüzeylerin bulunması, asansörün olması, sınav salonlarının aydınlatmasının yeterli düzeyde olması, engelli öğrenci için ayrılmış oturaksız sıraların bulunması vb. fiziksel ortam uyarlamalarının yapılmış olması gerekir.
- c) Engelli öğrencinin engel durumuna uygun yardımcı araç-gereçlerle sınava girmesine, ders sorumlusunun bilgisi dahilinde izin verilir.
- ç) Sınav süresince dinlenme, tuvalet, şeker düzeyini ölçme, astım ilacını kullanma, oksijen tedavisi alma ve benzeri ihtiyaçlarının olduğu koordinatörlükçe belirlenen engelli öğrencilere sınav görevlisinin

gözetiminde izin verilir. Bu durumlarda engelli öğrenciye ek süre verilmez. Bu öğrenciler talepleri halinde farklı bir sınıfta sınava girebilir.

- d) Engelli öğrencilerin sınavları sırasında kullanılacak yardımcı teknolojiler öğrencinin talebi, koordinatörlüğün uygun görüşü akademik danışman ve ders sorumlusunun bilgisi dahilinde kullanılır. Engelli öğrenci yardımcı teknolojilere ilişkin talebini Koordinatörlüğe eğitim-öğretim döneminin başlangıcından itibaren en geç 1 (bir) ay içinde yapmalıdır.
- e) Görme engelli öğrencilerin sınavları için görsel içerikli (tablo/grafik/şekil/resim) soruların yerine aynı bilgi ve beceriyi ölçecek sözel ifadeler içeren sorular sorulabilir. Ayrıca resim ve grafikler çok önemliyse bunların betimlemeleri yapılmalıdır.
- f) İşitme engeli bulunan öğrencilerin dinleme ve konuşma becerisi gerektiren sınavları, akademik birim tarafından sınav için temin edilecek bilgisayarda yapılmalıdır.
- g) Engelli öğrencinin talebi ve koordinatörlüğün uygun görüşü ile akademik birimlerce sınavlarda refakatçi-okuyucu/işaretleyici görevlendirilir. Okuyucu yardımı alan görme engelli öğrencilerin sınav kitapçığına bakmasına, işaretleyici yardımı alan öğrencilerin kendilerinin işaretleme yapmasına izin verilmez.
- ğ) Kısmi görme engeli olan öğrencilerin talepleri ve koordinatörlükçe uygun görülmesi halinde sınav soru kâğıtları büyük punto ve belirginleştirilmiş/farklılaştırılmış veya yüksek karşıtlık içeren (siyah zemine beyaz yazı, büyük puntolu yazı gibi) bir biçimde Özel Eğitim Bölümü tarafından hazırlanır. Total görme engelli öğrencinin talebi ve koordinatörlükçe uygun görülmesi halinde kabartma formatta (Braille) sınav soruları imkanlar dahilinde hazırlanabilir. Büyük puntolu veya kabartma formatta soru kitapçığı uygulamasından yararlanan öğrencilere okuyucu yardımı verilmez. Sınavda optik kodlama kağıdı kullanılacaksa ve koordinatörlükçe işaretleyici ihtiyacı uygun görülmüş ise akademik birim tarafından işaretleyici görevlendirilir.
- h) Engelli öğrencilerin talepleri halinde sınavlarda ek süre verilebilir. Verilecek olan ek süre grafik, çizim ve açık uçlu sorular gibi sınav içeriği göz önünde bulundurularak sınavın toplam süresinin %15'inden az, %30'undan fazla olamaz. Her bir sınav için verilecek olan ek süre, sınavın içerik ve toplam soru sayısına göre ders sorumlusu tarafından belirlenerek önceden ilan edilir.
- ı) Uzun süre aynı pozisyonda kalmanın sakıncalı veya zorlayıcı olduğu koordinatörlükçe bildirilen öğrencinin tercih ettiği pozisyonda (uzun oturarak, yüzüstü yatarak vb.) sınav olması sağlanabilir. Öğrencinin bu isteğinin yerine getirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.
- i) Koordinatörlükçe uygun görülen durumlarda, internet veya herhangi bir ağ bağlantısına erişimi engellenmiş, engelli öğrencilerin engel türüne uygun programlar yüklenmiş ve gerekli ayarlamaları yapılmış bir bilgisayar engelli öğrencinin sınavlarında kullanabilir. Uyarlanmış bir bilgisayar engelli öğrenciye akademik birim tarafından sadece ilgili sınav için temin edilir. Öğrenci şahsi bilgisayarını sınavlarda kullanamaz. Sınavını bilgisayarda yanıtlamayı tercih eden engelli öğrencinin sorulara vermiş olduğu yanıtlar, herhangi bir yazım kuralı ya da şekil düzeltmesi yapılmadan çıktısı alınır ve ilgili kâğıt engelli öğrencinin cevap kâğıdı olarak kabul edilir.
- j) Engelli öğrenci için alternatif sınav biçimlerinin uygun olmadığı durumlarda başarıyı ölçmek için akademik birim kurul kararı ile sözlü sınav ya da dönem ödevi gibi alternatif uygulamalara başvurulabilir.
- k) Öğrencinin engel ve özel durumu dikkate alınmalıdır. Ancak bu tür muafiyet uygulamaları, engellilik durumunun zaruri kıldığı muafiyetlerin ötesine geçerek, dersi alan öğrenciler arasında ayrımcılığa neden olacak türde bir muafiyet uygulamasına dönüşmemelidir.

Geçici Engeli Olanlar

MADDE 7- (1) Sınav tarihinde kaza, yaralanma veya travmalara bağlı olarak geçici sağlık problemi veya hastalık durumu oluşması veya hamileliğin tespiti durumunda yukarıdaki maddeler kapsamında engelli sınav uygulamalarından yararlanmak isteyen öğrenciler durum bildirir sağlık kurulu raporu ile birlikte koordinatörlüğe başvurur. Sınav uygulamalarından faydalanmak isteyen öğrencilerin en geç sınav tarihinden iki gün öncesine kadar başvuru yapması gerekir. Bu sürenin bitiminden sonra sunulan raporlar için sınavla ilgili düzenleme yapılıp yapılamayacağı akademik birim yönetim kurulu tarafından değerlendirilir.

(2) Sağlık raporunun durum bildirir sağlık kurulu raporu olmaması veya özel merkezden alınmış olması durumunda sınavın geçerli sayılabilmesi için durum bildirir sağlık kurulu raporu vermeye yetkili devlet hastanesi veya üniversite hastanelerinden alınmış sağlık kurulu raporunun, sınavdan sonraki ilk hafta içerisinde en geç cuma günü mesai bitimine kadar ilgili kuruma ibraz edilmesi gerekmektedir. Raporun ibraz edilmemesi halinde öğrencinin katılmış olduğu sınavlar geçersiz sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Hüküm Bulunmayan Haller

MADDE 8 - Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde; ilgili mevzuat hükümleri ile Yükseköğretim Kurulu ve Senato kararları uygulanır.

Yürürlük

MADDE 9 - Bu Yönerge Necmettin Erbakan Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildięi tarihte yürürlüęe girer.

Yürütme

MADDE 10 - Bu yönerge hükümlerini Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörü yürütür.